

Šaltinis: Portalas „Specialiųjų poreikių vaikai: parama socialiniams darbuotojams“. Prieiga internete:
<https://cliniquego.com/en/children-with-special-needs-social-work-support/>

Pagrindiniai klausimai

Kaip Lietuvoje rengiami
pagalbos mokiniui
specialistai?

Kokios svarbiausios
švietimo pagalbos
specialistų kompetencijos
ugdomos studijų metu?

Kokias funkcijas atlieka
švietimo pagalbos
specialistai Lietuvoje?

Kaip organizuojamas
švietimo pagalbos
teikimas Europos šalyse?

Kokie švietimo
pagalbos specialistų
rengimo modeliai taikomi
Europos šalyse?

Įžvalgos ir rekomendacijos

2020 m. priimti Švietimo įstatymo pakeitimai skatina atsisakyti diskriminuojančių nuostatų ir šalinti kliūtis specialiųjų ugdymosi poreikių (toliau – SUP) turintiems vaikams lankyti artimiausią bendrojo ugdymo mokyklą ir joje gauti kokybišką ugdymą bei reikiamą švietimo pagalbą. Įstatymas papildytas įtraukties principu – turi būti sudarytos sąlygos „kiekvienam asmeniui ugdytis, plėtoti savo galias ir gebėjimus, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę mokantis, socialinėje, kultūrinėje ir (ar) kitose veiklose ir būti nediskriminuojamam dėl ugdymosi poreikių įvairovės ir (ar) švietimo pagalbos reikmės“. Todėl tikslinga įvertinti dabartinę švietimo pagalbos specialistų padėtį ir numatyti tolesnius švietimo pagalbos organizavimo ir teikimo tobulinimo uždavinius bei galimybes.

Viena vertus, Europos kontekste Lietuvos švietimo pagalbos sistemos modelis ekspertų pripažįstamas kaip gerai funkcionuojantis ir turintis gerą potencialą. Kita vertus, šalyje augant mokinių, turinčių SUP, skaičiui, pagalbos mokiniui specialistų dalyje mokyklų trūksta. 2021 m. pradžioje šalyje pagal normatyvus trūko 1 622 pagalbos mokiniui specialistų. Pagalbos mokiniui specialistus Lietuvoje rengia kelios aukštosios mokyklos, tačiau nėra garantijų, kad, baigus studijas, prioritetą bus teikiamas darbui mokykloje.

Įtraukiojo ugdymo kompetencijas ir praktinius įgūdžius suteikiantis studijų turinys pamažu integruojamas į įvairių šalių pedagogikos studijų programas. Rytų ir Centrinėje Europoje tokie specialistai arba studijuoja pagal atskiras studijų programas, arba šios programos iš dalies atkartoja bendrojo ugdymo mokytojų rengimo programų turinį.

Lietuvoje įtraukiojo ugdymo kompetencijų ugdymas skirtingomis apimtimis įtrauktas į mokytojų, specialiųjų pedagogų ir logopedų, socialinių pedagogų rengimo programas, tačiau realioms pedagogų įtraukiojo ugdymo kompetencijoms įvertinti dar reikėtų empirinių tyrimų.

Kaip Lietuvoje rengiami pagalbos mokiniui specialistai?

Švietimo pagalba Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme apibrėžta kaip „mokiniams, jų tėvams (globėjams, rūpintojams), mokytojams ir švietimo teikėjams specialistų teikiama pagalba, kurios tikslas – didinti švietimo veiksmingumą“. Kokie specialistai gali teikti ir dažniausiai teikia pagalbą mokiniui? Greta įvairių mokyklos darbuotojų (auklėtojų, mokytojų, mokytojo padėjėjų, sveikatos priežiūros specialistų, mokyklos vadovų) svarbiausias vaidmuo teikiant švietimo pagalbą mokykloje tenka įvairiems pagalbos mokiniui specialistams.

Nors ekspertų vertinimu, Lietuvos švietimo pagalbos sistemos modelis funkcionuoja gerai, turi gerą potencialą, tačiau aktualumo nepraranda pagalbos specialistų rengimo klausimas. Augant mokinių, turinčių SUP arba kuriems nustatyti SUP, skaičiui šalyje, pagalbos mokiniui specialistų dalyje mokyklų

trūksta. 2021 m. švietimo pagalbos specialistų **trūko 29 savivaldybėse**. Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenimis, pagal normatyvus trūko 1 622 pagalbos mokiniui specialistų, iš jų – 400 psichologų, 452 specialiųjų pedagogų, 600 mokytojo padėjėjų ir kt. pagalbą teikiančių specialistų. Net ir gaunantieji švietimo pagalbą mokiniai, kaip rodo tyrimai (Šapelytė ir kt., 2021), negauna jos pakankamai, todėl tikslinga atkreipti dėmesį į tokių specialistų rengimo akcentus.

Atviros informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistemos duomenimis (AIKOS), **socialinius pedagogus** rengia penki universitetai (Vilniaus universitetas (toliau – VU), Klaipėdos universitetas (toliau – KU), Vytauto Didžiojo universitetas (toliau – VDU), Kauno technologijos universitetas (toliau – KTU), Mykolo Romerio universitetas (toliau – MRU)) ir dvi kolegijos (Utenos ir Kauno). Daugiausiai tai pirmosios pakopos – bakalauro, profesinio bakalauro studijos, o magistro lygmens studijas vykdo tik Klaipėdos universitetas.

2021 m. į socialinės pedagogikos bakalauro studijas studentų nepriimta; studijas baigė 47 absolventai. 2021 m. į magistrantūros studijas priimta 15 studentų, jas baigė 13.

Specialiuosius pedagogus rengia dvi aukštosios mokyklos (VU ir VDU), suteikiančios tiek ugdymo mokslų bakalauro kvalifikacinį laipsnį (kartu su pedagogo kvalifikacija), tiek magistro kvalifikacinį laipsnį. VDU studijuojantys specialiąją pedagogiką ar logopediją jau pirmojoje studijų pakopoje turi galimybę rinktis gilinamąsias specializacijas (Klausos sutrikimų

turinčių vaikų ugdymas (Surdopedagogika); Regos sutrikimų turinčių vaikų ugdymas (Tiflopedagogika); Autizmo spektro ir (ar) elgesio sutrikimų turinčių vaikų ugdymas). Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijos bendrojo priėmimo organizavimo (LAMA BPO) sistemos duomenimis, priimtų studijuoti specialiosios pedagogikos programose 2020–2021 m. padaugėjo.

2021 m. valstybės finansuojamas specialiosios pedagogikos bakalauro studijas pasirinko 45 studentai (2020 m. – 46, 2019 m. – tik 7, 2018 m. – 13 studentų); dar 8 pasirinko studijas antrojoje pakopoje.

Alternatyva, kurią gali rinktis jau įgijusieji pedagogo kvalifikaciją ir galintys mokėti už studijas – **papildomos kvalifikacijos įgijimo studijos**. Tokios studijos organizuojamos VDU ir VU Šiaulių akademijoje.

VDU pedagogų papildomos kvalifikacijos įgijimo programose galima rinktis šiuos modulius: Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas; Pradinis ir priešmoky-

klinis ugdymas; Specialioji pedagogika; Logopedija. Modulinė programa pedagogams suteikia galimybę dirbti pagal antrą specializaciją. Visas modulines programas sudaro 90 kreditų (nors pagal Pedagogų reglamentą pakanka 60 kreditų); studijų trukmė – 1,5 metų (3 semestrai). Taip pat galima rinktis papildomų kompetencijų modulius.

VDU mokoma papildomų kompetencijų įgijimo modulio „Autizmo spektro ir (ar) elgesio sutrikimų turinčių vaikų ugdymas“, jį iki 2022 m. turėtų baigti 26 pedagogai.

VU Šiaulių akademijos Mokymosi visą gyvenimą centre siūlomos papildomos kvalifikacijos įgijimo, profesinės ir modulių (neformaliojo švietimo) studijos asmenims, turintiems aukštąjį išsilavinimą ir pedagogo kvalifikaciją. Specialiosios pedagogikos programos trukmė 1,5 metų, taip pat yra Logopedijos programa, trunkanti vienerius metus ir Socialinės pedagogikos vienerių metų studijų programa.

Vyriausybės strateginio analizės centro duomenimis (2021), **per 2020–2024 m.** studijas turėtų baigti

55 socialiniai pedagogai ir 114 specialiųjų pedagogų (įtraukiami tik jau priimti studijuoti studentai). Vis dėlto, pastebima, kad tik dalis baigusiujų renkasi dirbti mokyklose. Remiantis ankstesnių metų tendencijų analizėmis, prognozuojama, kad per dvejus metus po studijų baigimo ugdymo įstaigose (t. y. nuo 2021 iki 2025 m.) įsidarbins tik du socialiniai pedagogai ir šeši specialieji pedagogai.

Norintiesiems studijuoti **psichologiją**, yra daug pasirinkimo galimybių – šeši universitetai ruošia

psichologijos bakalaurus (LCC tarptautinis universitetas, Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, VU, MRU, VDU, KU). Universitetai siūlo tik tris į darbą mokyklose orientuotas magistro studijų specializacijas: pedagoginė psichologija (KU); edukacinė ir vaiko psichologija (VU) ir mokyklinė psichologija (VDU).

Psichologijos studijos šalyje populiarios ir valstybės skatinamos. Bet programos populiarumas nereiškia, kad absolventai teiks prioritetą darbui mokyklose. Dabartinė situacija rodo, kad, siekiant, jog į mokyklas ateitų dirbti psichologai, tikslinis valstybės finansuojamų vietų skaičiaus didinimas neveikia, nes 2021 m. mokyklose trūko 400 psichologų.

Iš viso psichologijos bakalauro studijose 2021 m. studijavo 400 studentų; tais pačiais metais studijas baigė 224 absolventai. Antrosios pakopos psichologijos studijas, suteikiančias teisę dirbti mokyklos psichologu, 2021 m. baigė 19 absolventų, studijas pradėjo 31 studentas.

Kokios svarbiausios švietimo pagalbos specialistų kompetencijos ugdomos studijų metu?

Pažvelkime, kokie įtraukties kompetencijų ugdantys dalykai įtraukti švietimo pagalbos specialistų studijų programose Lietuvoje (1 lentelė).

1 lentelė. Įtraukties kompetencijų ugdantys studijų dalykai švietimo pagalbos specialistų rengimo programose Lietuvoje

Universitetas, bakalauro studijų programa. Su įtrauktimi susiję studijų dalykai, kreditų skaičius. Praktikos apimtis.	Vytauto Didžiojo universitetas. Specialioji pedagoginė pagalba (specialioji pedagogika): <ul style="list-style-type: none"> • Specialiųjų ugdymosi poreikių tenkinimo pedagogika (6); • Ugdymo turinio kūrimas ir valdymas, tenkinant specialiuosius ugdymosi poreikius (6); • Įtraukiojo ugdymo pedagogika (6); • Dalykų mokymasis ir turinio integracija (4); • Individualaus ugdymo ir perėjimo planas (4); • Bendradarbiavimas su šeima ir komandinis darbas (4). Trys specialybės praktikos (po 10 kreditų) su integruotu pedagoginės veiklos tyrimu: <ol style="list-style-type: none"> 1. Ikimokyklinio amžiaus vaikų, turinčių SUP, ugdymo praktika; 2. Nedidelių ir vidutinių SUP turinčių vaikų ugdymo praktika mokykloje; 3. Didelių ir labai didelių SUP turinčių vaikų ugdymo praktika mokykloje. 	Vytauto Didžiojo universitetas. Specialioji pedagoginė pagalba (logopedija): <ul style="list-style-type: none"> • Specialiųjų ugdymosi poreikių tenkinimo pedagogika (6); • Įtraukiojo ugdymo pedagogika (6); • Bendradarbiavimas su šeima ir komandinis darbas (4); • Sisteminis vaiko pažinimas ir specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimas (4). Trys specialybės praktikos (po 10 kreditų) su integruotu pedagoginės veiklos tyrimu: <ol style="list-style-type: none"> 1. Logopedo praktika ikimokyklinio ugdymo įstaigoje; 2. Logopedo praktika mokykloje; 3. Logopedo praktika sveikatos priežiūros įstaigoje. Gilinamosios specializacijos pedagoginė praktika (klausos sutrikimų turinčių vaikų ugdymas; regos sutrikimų turinčių vaikų ugdymas; autizmo spektro ir (ar) elgesio spektro sutrikimų turinčių vaikų ugdymas).
Universitetas, bakalauro studijų programa. Su įtrauktimi susiję studijų dalykai, kreditų skaičius. Praktikos apimtis.	Klaipėdos universitetas. Socialinė pedagogika: <ul style="list-style-type: none"> • Specialiųjų poreikių turinčių vaikų integracija (pasirenkamas) (5); • Vaikų socialinės atskirties prevencija mokykloje (pasirenkamas) (6). Trys specialybės praktikos: pažintinė (5), stebimoji (8), baigiamoji socialinė pedagoginė praktika (17).	Vytauto Didžiojo universitetas. Socialinė pedagogika: <ul style="list-style-type: none"> • Lygios galimybės ugdyme (3); • Įtraukiantysis ugdymas (5); • Socialinė komunikacija (6). Trys specialybės praktikos: pedagogo asistento praktika (6), pedagoginė praktika globojant mentoriui (12), savarankiška pedagoginė praktika (18).
Universitetas, magistro studijų programa. Su įtrauktimi susiję studijų dalykai, kreditų skaičius. Praktikos apimtis.	Klaipėdos universitetas. Pedagoginė psichologija: <ul style="list-style-type: none"> • Psichologo darbas švietimo sistemoje (5); • Ugdymo psichologija (5); • Vaiko raidos sutrikimai ir jų korekcija (4); • Mokymosi sutrikimai (6); • Vaiko ir šeimos konsultavimas (pasirenkamas) (6). Dvi pedagoginės psichologijos praktikos po 9 kreditus.	Vytauto Didžiojo universitetas. Mokyklinė psichologija: <ul style="list-style-type: none"> • Psichologo darbas ir etika ugdymo įstaigose (6); • Psichologo darbas su šeima ugdymo įstaigose (pasirenkamas) (6); • Darbas su grupėmis ugdymo įstaigose (6); • Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų ir paauglių psichologija (6). Dvi specialybės praktikos, 6 ir 12 kreditų.

Duomenų šaltinis: *Universitetų svetainėse pateikti studijų programų aprašai*

Kaip matyti, specialiosios pedagogikos ir logopedijos, socialinės pedagogikos studijų programose yra studijų dalykų, skirtų įtraukties kompetencijai ugdyti. Tuo tarpu pirmosios pakopos psichologijos studijų programose dalykų, skirtų įtraukties sampratai, integracijai, bendradarbiavimo ar komandinio darbo kompetencijoms ugdyti, nėra. Tik magistrantūros studijų programose, kuriose specializuojamasi darbui su mokiniais, įtraukti tam tikri psichologo darbo ugdymo įstaigoje aspektus paliečiantys studijų dalykai bei specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų psichologija.

Vien studijų dalykų aprėptis ir studijų programoje nurodyti mokymosi tikslai ir siekiai, programos tinkle-

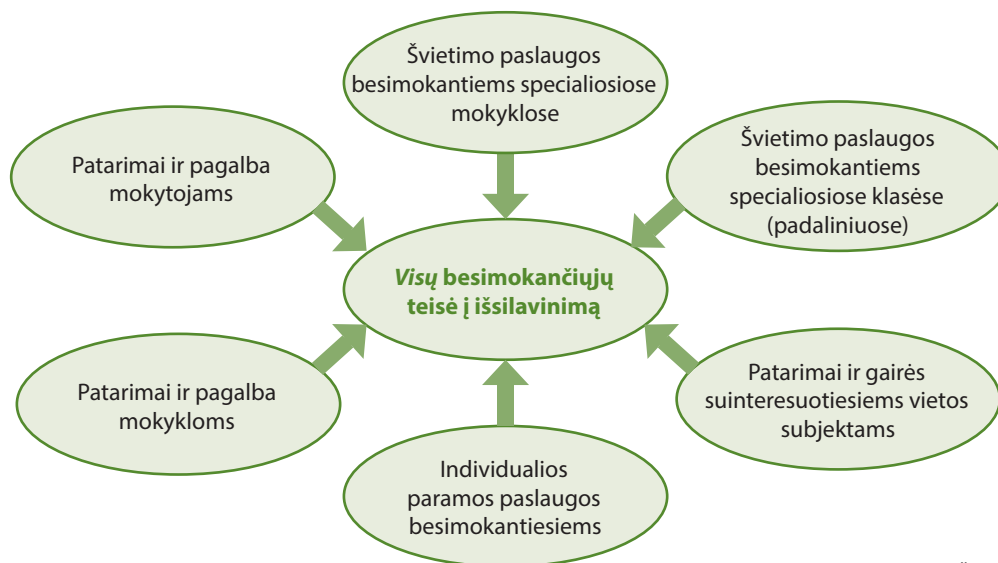
lis – neleidžia įvertinti studentų pasirengimo kokybės dirbti įtraukiuoju būdu. Todėl reikalingi empiriniai švietimo pagalbos specialistų kompetencijų, gautų studijų ir (ar) profesinės veiklos metu, įsivertinimo tyrimai. Vis dėl to, norime pastebėti, kad Pedagogų rengimo reglamente įtvirtintas nuolatinio profesinio augimo principas, todėl pagalbos specialistai turėtų būti skatinami, sudaromos galimybės tobulinti kvalifikaciją. Lietuvoje tam yra galimybių bei priemonių. Pavyzdžiui, vyko ir vyksta įvairūs projektiniai mokymai švietimo pagalbos specialistų kvalifikacijai tobulinti, dirbant su autizmo spektro sutrikimų ir kitų SUP turinčiais vaikais.

Kokias funkcijas atlieka švietimo pagalbos specialistai Lietuvoje?

Europos specialiojo ir inkluzinio ugdymo plėtros agentūra (angl. *European Agency for Special Needs and Inclusive Education*) (toliau – EASNIE) yra apibendrinusi Europos šalių patirtį, susijusią su švietimo pagalbos specialistų funkcijomis (1 pav.). EASNIE taip pat dar

2012 m. parengė „Inkluzinio mokytojo profilį“, kuriame apibrėžtomis esminėmis vertybėmis (pagalba visiems besimokantiems; darbu drauge su kitais; pagarba mokinių įvairovei; asmeniniu tobulėjimu) turėtų remtis visi pedagogai, taip pat ir teikiantys pagalbą mokiniui, siekiant įgyvendinti įtraukties principą švietime.

1 pav. Švietimo pagalbos specialistų funkcijos Europoje

Šaltinis: EASNIE, 2019

Kaip šiuo aspektu apibūdinamos pagrindinės Lietuvos mokyklų švietimo pagalbos specialistų funkcijos? Pradėkime nuo trijų pagrindinių švietimo pagal-

bos rūšių paskirties, tai yra: psichologinės pagalbos, socialinės pedagoginės pagalbos, specialiosios pedagoginės ir specialiosios pagalbos (2 pav.).

2 pav. Pagrindinės švietimo pagalbos rūšys ir jų paskirtis Lietuvoje

Psichologinė pagalba	Socialinė pedagoginė pagalba	Specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba
Stiprinti mokinių psichologinį atsparumą ir psichikos sveikatą, prevencinėmis priemonėmis skatinti saugios ir palankios ugdymuisi aplinkos mokykloje kūrimą, padėti mokiniams atgauti dvasinę darną, gebėjimą gyventi ir mokytis.	Padėti įgyvendinti vaiko teisę į išsilavinimą, užtikrinti jo saugumą mokykloje: pašalinti priežastis, dėl kurių vaikas negali ar vengia lankyti mokyklą; padėti vaikui pasirinkti mokyklą pagal jo intelektualius ir fizinius gebėjimus bei sėkmingai adaptuotis.	Didinti asmens, turinčio specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymosi veiksmingumą: suvokiant ugdymo turinį, lavinant sutrikusias funkcijas.

Duomenų šaltinis: *Profesijų aprašų žinynas „Mukis“*. Prieiga internete: http://www.mukis.lt/mod/sarasai/aprasai_prof/

Individualią paskirtį (kompetencijas) švietimo pagalbos specialistai įgyvendina praktiškai taikydami įvairia-lypes profesines funkcijas (2 lentelė).

2 lentelė. Standartinės Lietuvos mokyklose dirbančių švietimo pagalbos specialistų funkcijos

Specialiojo pedagogo funkcijos	Socialinio pedagogo funkcijos	Mokyklos psichologo funkcijos
Vertinamoji funkcija		
Atlieka pedagoginį mokinių vertinimą, nustato žinių, mokėjimų, įgūdžių, gebėjimų lygį ir jų atitikimą ugdymo programoms bei vertina pažangą.	Vertina socialinės pedagoginės pagalbos vaikui ir mokiniui poreikius.	Įvertina mokinio galias ir sunkumus, raidos ypatumus, psichologines, asmenybės ir ugdymosi problemas, vaiko brandumą mokytis pagal atitinkamas ugdymo programas.
Konsultacinė funkcija		
Specialiųjų poreikių turinčių mokinių ugdymo klausimais konsultuoja mokytojus, SUP turinčių mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus) ir kitus asmenis, tiesiogiai dalyvaujančius ugdymo procese. Pataria mokytojams, kaip pritaikyti SUP turintiems mokiniams mokomąją medžiagą ir mokymo priemones, rengti ankstyvojo ugdymo, modifikuoti ir adaptuoti bendrąsias programas.	Konsultuoja vaikus ir mokinius, jų tėvus (globėjus, rūpintojus), mokyklos bendruomenę socialinių pedagoginių problemų sprendimo, socialinės pedagoginės pagalbos teikimo klausimais.	Konsultuoja psichologinių, asmenybės ir ugdymosi problemų turinčius mokinius, jų tėvus (globėjus, rūpintojus) šių problemų sprendimo klausimais. Konsultuoja mokinius profesijos pasirinkimo klausimais.
Bendradarbiavimo funkcija		
Bendrauja ir bendradarbiauja su mokytojais, specialiųjų poreikių turinčių mokinių tėvais (globėjais, rūpintojais), kitais asmenimis, tiesiogiai dalyvaujančiais ugdymo procese, mokyklą aptarnaujančios pedagoginės psichologinės tarnybos specialistais.	Bendrauja ir bendradarbiauja su mokytojais, klasių vadovais, tėvais (globėjais, rūpintojais), kitais specialistais, švietimo pagalbos įstaigomis, socialinių paslaugų ir sveikatos priežiūros įstaigomis, teisėsaugos institucijomis, socialiniais partneriais.	Bendrauja ir bendradarbiauja su mokytojais, specialiaisiais pedagogais, logopedais, socialiniais pedagogais ir kitais su mokiniu dirbančiais specialistais. Su kitomis institucijomis (Vaiko teisių apsaugos tarnybomis, psichikos sveikatos centrais, policija ir kt.).

Specialiojo pedagogo funkcijos	Socialinio pedagogo funkcijos	Mokyklos psichologo funkcijos
Ugdymo turinio kūrimo ir įgyvendinimo funkcija		
<p>Numato atitinkančius specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių poreikius ir galimybes, ugdymo tikslus ir uždavinius bei jų pasiekimo būdus ir metodus.</p> <p>Rengia sutrikusių funkcijų lavinimo individualiąsias, pogrupines ir grupines programas (tik pagal ankstyvojo ugdymo programas).</p> <p>Padedą SUP turintiems mokiniams suvokti ugdymo turinį ir lavina jų sutrikusias funkcijas.</p>	<p>Numato socialinės pedagoginės pagalbos teikimo vaikui ir mokiniui būdus bei formas.</p> <p>Inicijuoja ir įgyvendina prevencines veiklas bei socialinio ugdymo projektus kartu su mokyklos Vaiko gerovės komisija ir mokyklos savivaldos grupėmis, ugdant vaikų ir mokinių gyvenimo įgūdžius.</p>	<p>Numato ugdymo tikslų ir uždavinių pasiekimo būdus.</p> <p>Rengia individualias rekomendacijas mokinio psichologinėms, asmenybės ir ugdymosi problemoms spręsti.</p> <p>Inicijuoja, rengia ir įgyvendina psichologinių problemų prevencijos programas.</p>
Administracinė funkcija		
<p>Dalyvauja mokyklos Vaiko gerovės komisijos veikloje.</p>	<p>Dalyvauja sprendžiant krizinius atvejus mokykloje, ugdymo ir socialinių įgūdžių problemas.</p>	<p>Dirba mokyklos specialiojo ugdymo komisijoje.</p> <p>Teikia informaciją apie mokinius, turinčius psichologinių, asmenybės ir ugdymo problemų, suinteresuotiesiems asmenims ar institucijoms, gavę tėvų (globėjų, rūpintojų) sutikimą.</p>
Tiriamoji funkcija		
-	<p>Atlieka aktualius socialinius pedagoginius tyrimus mokykloje, atsižvelgdamas į mokyklos bendruomenės poreikius.</p> <p>Renka, kaupia ir analizuoja informaciją, reikalingą vaikų ir mokinių problemoms spręsti.</p>	<p>Mokykloje atlieka aktualius psichologinius tyrimus, atsižvelgdamas į mokyklos bendruomenės poreikius.</p> <p>Dalyvauja kuriant rengiamas mokinio psichologinio vertinimo metodikas, mokslo ir studijų institucijų projektus.</p> <p>Renka ir kaupia informaciją, reikalingą konsultuojamų mokinių problemoms spręsti, atlieka mokinių veiklos ir elgesio pamokų metu stebėseną.</p>
Šviečiamoji funkcija		
<p>Šviečia mokyklos bendruomenę specialiųjų poreikių turinčių mokinių ugdymo, specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo klausimais, formuoja teigiamą mokyklos bendruomenės ir visuomenės požiūrį į specialiųjų poreikių turinčius mokinius.</p>	<p>Šviečia mokyklos bendruomenę socialinės pedagoginės pagalbos teikimo, mokyklos nelankymo ir kitų neigiamų socialinių reiškinių prevencijos, pozityviosios socializacijos klausimais.</p>	<p>Šviečia mokyklos bendruomenę vaiko raidos psichologijos, pedagoginės ir socialinės psichologijos klausimais.</p> <p>Dalyvauja formuojant teigiamą mokyklos bendruomenės požiūrį į psichologinių, asmenybės ir ugdymo problemų turinčius mokinius bei jų ugdymą kartu su bendraamžiais.</p>

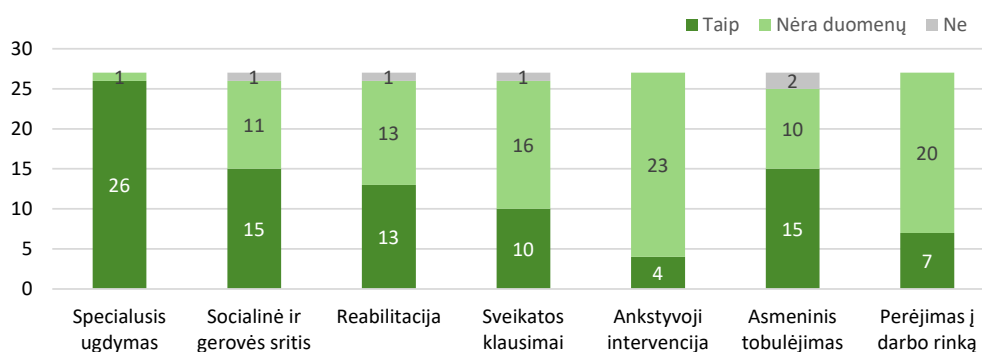
Parengta pagal Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymus

Kaip organizuojamas švietimo pagalbos teikimas Europos šalyse?

EASNIE prieš keletą metų vykdė projektą „Besikeičiantis specialistų aprūpinimo vaidmuo palaikant įtraukujį ugdymą“ (toliau – CROSP). Projekto duomenimis, Europos šalių mokyklose pagalbą teikia specialieji pedagogai, įgiję kvalifikaciją specialiosios pedagogikos ir (arba) konkretaus tipo specialaus poreikio

sirtyje, bei mokytojo padėjėjai, padedantys mokytojui vesti pamokas ar konkrečioms besimokantiems klasėje (EASNIE, 2019) mokiniams. Praktiškai visose projekte dalyvavusiose šalyse mokiniams teikiama *specialiojo ugdymo pagalba*, beveik pusėje šalių – *socialinė pagalba*, *reabilitacijos paslaugos* (3 pav.). Pagalba mokiniui apima pagalbą teikiamą mokykloje ir už jos ribų (pvz., pedagoginėse psichologinėse tarnybose).

3 pav. Pagalbos mokiniui specialistų kuruojamos sritys (šalių skaičius (N=27))

Duomenų šaltinis: EASNIE, 2019

Kaip matyti 3 paveiksle, švietimo pagalbos paslaugos gali apimti skirtingos aprėpties spektrą. Kroatijoje, Kipre, Graikijoje, Latvijoje, Norvegijoje, Slovakijoje, Šveicarijoje ir Anglijoje teikiama pagalba *sveikatos priežiūros* srityje, kurią teikia medicinos seserys, sveikatos priežiūros asistentai ir gydytojai. Daugumoje šalių dirba ir paramedikai, kurie sprendžia funkcinis klausimus. Kroatijoje, Kipre, Estijoje, Graikijoje, Latvijoje, Lietuvoje, Maltoje, Lenkijoje ir Portugalijoje tarp pagalbos specialistų minimi *logopedai*. Jie teikia tikslingą pagalbą besimokantiesiems su kalbėjimo, tarimo sunkumais. *Užimtumo specialistai ir kineziterapeutai* gerina besimokančiųjų gebėjimus atlikti kasdienę veiklą, palaikyti psichologinę ir fizinę būklę. *Socialiniai darbuotojai* rūpinasi socialiniais ir gerovės klausimais, pagalba besimokantiesiems ir jų šeimoms (pvz. Kroatijoje, Estijoje, Suomijoje, Graikijoje, Islandijoje, Švedijoje ir Šveicarijoje). *Socialiniai pedagogai* teikia pagalbą šeimoms ir užtikrina besimokančiųjų teises į ugdymąsi ir saugumą, pavyzdžiui, mažinant mokinių iškritimą iš mokyklų. Dažnai tarp švietimo pagalbą teikiančių specialistų yra ir *psichologų*. Jie padeda sustiprinti besimokančiuosius psichologiškai ir padeda pagerinti jų psichikos sveikatą, skatindami asmeninį

tobulėjimą ir kurdami saugią aplinką, kuri yra palanki mokymuisi. Maltoje ir Šveicarijoje dirba *ankstyvosios intervencijos specialistai*. Graikijoje, Airijoje ir Lenkijoje pagalbą mokiniui teikia ir *karjeros konsultantai* bei *profesijos patarėjai* – specialistai, kurie rūpinasi pagalba besimokantiesiems pereinant į darbo rinką.

Platus teikiamos švietimo pagalbos spektras padeda palaikyti ugdymo kokybę, pašalinti atsirandančias mokymosi kliūtis, gerina skirtingų ugdymosi poreikių ar sunkumų turinčių mokinių galimybes ugdytis kartu su bendraamžiais. Minėtame CROSP projekte atlikta 27-ių šalių ataskaitų analizė rodo, kad 14-oje šalių teikiama švietimo pagalba ir patarimai mokytojams, 12-oje teikiama pagalba mokykloms (apie kitas šalis arba nėra duomenų, arba tokia pagalbos forma neikiama). Visose projekte dalyvavusiose šalyse besimokantieji gauna individualią pagalbą, o 7-iose šalyse švietimo pagalba apima pagalbą ir vietos suinteresuotiesiems subjektams. **Lietuvoje** teikiamos visos pagalbos rūšys.

Daugelyje šalių specialiosios pagalbos teikimo dalis yra *už mokyklos ribų esantys pagalbos centrai*, teikiantys pagalbą, konsultacijas mokiniams, mokytojams, tėvams (globėjams, rūpintojams) (3 lentelė).

3 lentelė. Išorinių pagalbos centrų teikiama pagalba

Pagalba mokiniams	Pagalba mokytojams, mokykloms, tėvams (globėjams, rūpintojams)
<p>Individualus vertinimas, kuriuo remiantis rekomenduojama, kokius ugdymo elementus individualizuoti, kaip pritaikyti mokymosi aplinką, kokia mokymosi pagalba reikalinga.</p> <p>Kai kuriose šalyse mokiniams teikiamos konsultavimo paslaugos dėl profesijos pasirinkimo.</p> <p>Gali būti (kaip Lietuvoje) teikiamos integracijos paslaugos emigrantų arba sugrįžusių šalies piliečių vaikams.</p> <p>Keliose šalyse egzistuoja laikinos pagalbos formos, pvz. mokymas namuose arba sveikatos priežiūros ar specialioje institucijoje mokiniams, kurie dėl sveikatos ar psichologinių problemų negali mokytis kartu su kitais mokiniais.</p>	<p>Daugelyje CROSP projekto šalių (išskyrus Belgiją ir Šveicariją) vietos, regiono, rajono arba nacionaliniu lygmeniu veikia specializuoti konsultavimo centrai.</p> <p>Šie centrai suteikia reikiamą specialiąją pagalbą mokiniams, personalui, tėvams (globėjams, rūpintojams). Mokyklų prašymu, tokie centrai paprastai vertina besimokančiųjų poreikius ir teikia reikiamą švietimo pagalbą. Pavyzdžiui, Italijoje veikia 106 „teritoriniai pagalbos centrai“. Panašūs išteklių centrai Portugalijoje vertina besimokančiųjų poreikius ir prisideda prie įtraukties didinimo.</p>

Duomenų šaltiniai: EASNIE, 2019; Įtraukties veiksmų planas, 2021

Kokie švietimo pagalbos specialistų rengimo modeliai taikomi Europos šalyse?

Švietimo pagalbos specialistų rengimui skirtų studijų programų analizių nedaug. Pasaulinio švietimo stebėsenos (angl. *Global education monitoring*) (toliau – GEM) ataskaitoje (2021), remiantis Jungtinių Tautų vaikų fondo apibendrintais duomenimis, apimančiais Centrinės ir Rytų Europos, Kaukazo regiono ir Centrinės Azijos švietimo sistemų analizę, teigiama, kad daugelyje šalių švietimo pagalbos specialistai nėra tinkamai parengti dirbti įtraukioje aplinkoje, bendradarbiaujant su mokytojais, nes vis dar gajus medicininis požiūris į įtrauktį. Švietimo pagalbos specialistai arba studijuoja pagal atskiras studijų programas, arba šios programos iš dalies atkartoja bendrojo ugdymo mokytojų rengimo programas. Tokios temos, kaip individualių ugdymo planų parengimas, mokymo diferencijavimas, komunikaciniai gebėji-

mai, iššūkiai dirbant įvairiose klasėse, įtraukties nuostatos – nepakankamai įtraukiamos į pagalbos specialistų rengimo programas. Neretai studijų programose įtrauktis suvokiama kaip darbas tik su neįgaliais mokiniais (GEM, 2021).

Atlikta Švedijos ir Suomijos specialiojo ugdymo pedagogų rengimo programų analizė (Takala, Nordmark, Allard (2019)¹) rodo, kad abiejose šalyse siekiama ugdyti profesinį ekspertiskumą – mokymosi sunkumų, negalių, raidos skirtumų išmanymą. Taip pat skiriama dėmesio vertinimo, intervencijų ir stebėsenos vykdymui, bendradarbiavimo gebėjimų ugdymui, įtraukties įgūdžiams. Tačiau yra ir skirtumų. Pavyzdžiui, Suomijos universitetuose siūloma mažiau specializacijų ir mažiau specializacijai skirtų dalykų, o Švedijoje specializacijos dalykai sudaro maždaug trečdalį visų studijų kreditų. Abiejų šalių studijų programų dalykų pavadinimuose ir jų aprašuose atsispindi esminės įtraukiojo ugdymo vertybės (EASNIE, 2012) (4 lentelė).

4 lentelė. Įtraukiojo ugdymo esminės vertybės Švedijos ir Suomijos specialiojo ugdymo pedagogų rengimo programose

Esminės vertybės	Susijęs turinys Švedijos ir Suomijos universitetų studijų programose
Pagalba visiems besimokantiems	Siūlomi dalykai apima prieinamus darbus su vaikais metodus ir intervencijas. Akcentuojami tiek socialiniai, tiek elgesio aspektai, siekiama teikti paramą visiems mokiniams. Parama visiems besimokantiems atsispindi ir etikos dalyko bei švietimo dokumentų (abiejų šalių teisės aktų, nacionalinių rekomendacijų) analizėje.
Darbas drauge su kitais	Ši vertybė dažniau akcentuojama Švedijos studijų programose (konsultavimo forma). Tačiau abiejų šalių studijų programose minimas daugelio profesionalų komandinis darbas. Bendradarbiavimas minimas įvairiuose abiejų šalių dalykų pavadinimuose ir tiksluose, pvz. „Studentas įgyja kompetenciją [...] dirbti daugiaprofesinėje komandoje, skirtinguose tinkluose, darbo bendruomenėje“ (Oulu universitetas). „Studentas gebės sukurti ir įgyvendinti mokinio individualų ugdymo planą, bendradarbiaudamas su kitomis suinteresuotosiomis šalimis“ (Umeå universitetas). Bendradarbiavimas minimas keliuose pavadinimuose: „Dalyvavimas ir bendradarbiavimo aplinka“ (Rytų Suomijos universitetas) ir „Specialiojo ugdymo mokytojų įvairiakryptis bendradarbiavimas“ (Turku universitetas).
Pagarba mokinių įvairovei	Dalykų pavadinimuose dažnai akcentuojami sunkumai, negalia, su sveikatos būkle susiję iššūkiai (Elgesio iššūkiai; Iššūkiai, mokantis matematikos; Iššūkiai kalbos, rašymo ir skaitymo raidoje). Kai kurie universitetai mini „Mokymosi galimybes ir kliūtis“, „Specialiąją pagalbą kalbos, rašymo ir skaitymo mokymui“. Dalis studijų dalykų koncentruojami į stoką (kažko negebėjimą), o dalis – į besimokančiųjų galimybes, stiprybes, tokiu būdu parodant, kad besimokančiųjų įvairovė nevertinama kaip problema.
Asmeninis nenutrūkstamas profesinis tobulėjimas	Asmeninio profesinio tobulėjimo vertybė – studentų visų studijų metų tikslas, nes esminis išsilavinimo siekis – kvalifikacijos tobulinimas. Jis minimas ir Suomijos mokomosios praktikos programoje, ir Švedijos studijų programų dalykų aprašuose, įskaitant baigiamojo darbo rašymą.

Duomenų šaltinis: Takala, Nordmark, Allard, 2019

Viešosios politikos ir vadybos institutas (toliau – PPMI) 2021 m. atliko tyrimą „Numatomų struktūrinių pokyčių poveikio pedagogų rengimui vertinimas“, ku-

riame tyrėjai palygino kelių šalių įtraukiamam ugdymui skirtą ugdymo turinį pedagogų rengimo studijų programose (5 lentelė).

¹ Palygintos šešių Suomijos universitetų (Rytų Suomijos, Helsinkio, Jyväskylä, Oulu, Turku, Vaasa) ir šešių Švedijos universitetų (Karlstad, Linköping, Linneaus, Uppsala, Stockholm, Umeå, Gothenburg) specialiojo ugdymo pedagogikos srities studijų programos.

5 lentelė. Įtraukiamam ugdymui skirtas turinys pedagogų rengimo studijų programose

Škotija	Nyderlandai	Suomija	Estija	Lietuva
<ul style="list-style-type: none"> • Mokoma, kaip atliepti individualius vaikų poreikius, vadovaujantis „Pasiiekti kiekvieną vaiką“ principu. • Mokymo diferencijavimo modulis; socialinio teisingumo dalykas. 	<ul style="list-style-type: none"> • „Ugdymas, tinkantis kiekvienam mokiniui“ – ugdomi socialinės pedagogikos įgūdžiai. • Vaikų raidos, paauglystės psichologija; darbas su SUP turinčiais vaikais; socialiniai kontekstai ir įvairovė. 	<ul style="list-style-type: none"> • „Teisė mokytis“ – mokomasi, kaip atliepti individualius mokinių poreikius. • Dėstomas specialiųjų ugdymosi poreikių kursas. • Mokomasi, kaip dirbti su skirtingų lingvistiinių ir kalbinių poreikių mokiniais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dėstomi įtraukiojo ugdymo ir specialiųjų ugdymo(si) poreikių dalykai. • Mokymo diferencijavimo modulis. • Praktikos metu dirbama su mokymosi sunkumų turinčiais mokiniais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dėstomi įtraukijį ugdymą apimantys moduliai (įtraukusis ugdymas, įtraukusis ugdymas ir fizinis lavinimas, ir kt.). • Dėstomi įvairūs psichologijos kursai (raidos, paauglių, šeimos ir kt.).

Šaltinis: PPMI tyrimo „Numatomų struktūrinių pokyčių poveikio pedagogų rengimui vertinimas“ pristatymas, 2021 m. kovo 29 d.

Apibendrinami užsienio patirtį, PPMI tyrėjai pastebi, kad įtraukiojo ugdymo kompetencijas ir praktinius įgūdžius suteikiantis studijų turinys pamažu integruojamas į studijų programas, tačiau specialiosios pedagogikos, psichologijos, ir kitų įtraukiamam ugdymui reikalingų dalykų įtraukimas į studijų programas – vis dar pavieniai atvejai ir dažniausiai tampa maža kitų modulių dalimi. Visos šalys patiria tam tikrų iššūkių, siekdamos įdiegti įtraukiojo ugdymo principus pedagogų rengime.

Įžvalgos ir rekomendacijos

Siekiant užtikrinti pakankamą švietimo pagalbos specialistų prieinamumą:

- Tikslinga didinti švietimo pagalbos specialistų rengimo studijų patrauklumą: didinti valstybės finansuojamų studijų vietų skaičių; finansuoti tikslines studijas, suteikiančias pedagogo kvalifikaciją turintiems asmenims galimybę įgyti šalyje trūkstamų specialistų (specialiojo pedagogo, logopedo, tiflopedagogo, surdopedagogo ir (ar) kitą) pedagoginę specializaciją; pritaikyti skatinamųjų stipendijų (300 Eur / mėn.) mokėjimo tvarką stojantiems į su specialiuoju ugdymu susijusias pedagogikos studijas.
- Svarstyti priemonės, kurios pritrauktų švietimo pagalbos specialistus po studijų rinktis darbą mokyklose: numatyti didesnių (pvz. 400 ar 500 Eur / mėn.) stipendijų mokėjimą specialiosios pedagogikos, psichologijos, kitų trūkstamų pagalbos mokiniui specialybių ketvirto kurso bei profesinių pedagogikos studijų studentams, pasirašiusiems sutartis su mokykla ar savivaldybe, kurioje, baigusieji studijas, įsipareigoja dirbti ne trumpiau kaip trejus metus.
- Atsižvelgiant į didelį specialiosios pedagoginės pagalbos mokyklose poreikį bei siekiant praplėsti mokytojų kompetencijas darbui su įvairove, būtina pradėti rengti ir įgyvendinti dvigubas specialybes: dalyko ir specialiojo ugdymo metodikos.
- Skatinti mokytojų suinteresuotumą dalyvauti įtraukiojo ugdymo procese, tuo pačiu – motyvacija, kad įgytų reikalingų specialiojo ugdymo

kompetencijų pagrindų, didinti atlyginimo diferencijavimo sistema – atlyginimą didinant priklausomai nuo klasėje besimokančių SUP turinčių mokinių skaičiaus.

- Savivaldybių ugdymo institucijose kasmet turėtų būti atliekamas švietimo pagalbos poreikių tenkinimo ir pagalbos prieinamumo vertinimas pagal normatyvus: keliems mokiniams vienas specialistas turi teikti švietimo pagalbą ir realiai tenkantį mokinių skaičiaus santykį. Tų savivaldybių, kuriose neužtikrinamas švietimo pagalbos prieinamumas, administracijoms rekomenduojama sudaryti kompleksinį problemos sprendimo planą: parengti dalijimosi specialistais tarp mokyklų tvarką, finansuoti tos savivaldybės jaunuolių studijas, įgyjant reikalingą specialybę.

Siekiant rengti šiuolaikiškai ugdyti gebančius mokytojus ir švietimo pagalbos specialistus bei tobulinti dirbančių pedagogų, švietimo pagalbos specialistų kvalifikaciją, tikslinga:

- Skatinti pedagogus rengiančias institucijas peržiūrėti ir atnaujinti pedagogų, švietimo pagalbos specialistų rengimo programas, kad jose būtų sustiprintas įtraukiojo ugdymo kompetencijų ugdymas, integruotas turinys (įskaitant profesinėje praktikoje) darbui su įvairių gebėjimų, poreikių turinčiais vaikais.
- Visose pedagogų rengimo programose įtraukti ne mažiau kaip 6 kreditų įtraukiojo ugdymo organizavimo kursą, apimantį skirtingų mokinių ugdymosi poreikių pažinimą ir organizavimą, taikant universaliojo dizaino prieigą mokymuisi. Siūlyti organizuoti pedagogų profesinę prak-

tiką ankstyvojo studijų etapo metu (su įvairių poreikių turinčiais mokiniais), įtraukiant ir SUP turinčius mokinius.

- Atlikti pedagogų, švietimo pagalbos specialistų kompetencijų, gautų studijų ir (ar) profesinės veiklos metu (per pirmuosius dvejus metus po studijų baigimo), pritaikymo ugdymo(si) tikrovėje įsivertinimo tyrimus ir teikti siūlymus studijas vykdančioms aukštosioms mokykloms studijų programų tobulinimui.
- Stiprinti visų švietimo įstaigų vadovų, švietimo pagalbos specialistų, mokytojų kompetencijas, transformuojant, plečiant įtraukties sampratą suvokimą, tobulinant mokinio skirtų atpažinimą, bendradarbiavimo gebėjimus, reikalingus ugdyti ir teikti reikalingą švietimo pagalbą ir paslaugas.

- Stiprinti kvalifikacijos tobulinimo palaikymo sistemą: skirti finansavimą, užtikrinti lankstų mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų pavadinimą.
- Inicijuojant užsakomuosius tyrimus, įvertinti pedagogų kompetencijų tobulinimo efektyvumą.

Siekiant stiprinti visos švietimo bendruomenės palankumą turintiems skirtingų ugdymosi poreikių mokiniams, suvokimą, susijusį su visų įtraukties naudingu ir svarbumu, vykdyti informacines kampanijas, skirtas formuoti draugišką visuomenės požiūrį į vaiko raidos sutrikimus ir negalias, į besimokančiųjų įvairovę; ugdyti toleranciją.

Šaltiniai

1. Dalykinių kompetencijų tobulinimo poreikio ir turinio analizė: kokybinio tyrimo ataskaita. Tyrimas atliktas 2017 m. birželį – 2018 m. gegužę. Tyrimą atliko ir ataskaitą parengė: doc. dr. Stanislav Sabaliauskas (tyrimo grupės vadovas), prof. dr. Sniegina Poteliūnienė, doc. dr. Jūratė Česnavičienė, dr. Agnė Juškevičienė. Lietuvos edukologijos universitetas.
2. EASNIE (European Agency for Special Needs and Inclusive Education), 2020. Teacher Professional Learning for Inclusion: An Analysis of Country Policies in Europe (S. Symeonidou, A. de Vroey and A. Lecheval, eds.). Odense, Denmark. Prieiga internete: https://www.european-agency.org/sites/default/files/TPL41_Synthesis_Report.pdf.
3. EASNIE (European Agency for Special Needs and Inclusive Education), 2019. Changing Role of Specialist Provision in Supporting Inclusive Education. Mapping Specialist Provision Approaches in European Countries (S. Ebersold, M. Kyriazopoulou, A. Kefallinou and E. Rebollo Piriz, eds.). Odense, Denmark.
4. EASNIE (European Agency for Special Needs and Inclusive Education), 2012. Profile of Inclusive Teachers, Odense, Denmark: European Agency for Development in Special Needs Education.
5. GEM (Global education monitoring) report, 2021. Prieiga internete: <https://en.unesco.org/gem-report/report/2020/inclusion>.
6. 2021 m. pasaulio švietimo stebėsenos ataskaita. Vidurio ir Rytų Europa, Kaukazas ir Vidurio Azija. Įtrauktis ir ugdymas: „visi“ reiškia visus. Santrauka. Prieiga internete: https://www.european-agency.org/sites/default/files/Inclusion%20and%20education_LT.pdf.
7. Įtraukties veiksmų planas (2021). Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. spalio 14 d. įsakymas Nr. V-1879 „Dėl pasirengimo įgyvendinti švietimo įstatymo Nr. I-1489 5, 14, 21, 29, 30, 34 ir 36 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 45 straipsniu nuostatas 2021–2024 metų veiksmų plano patvirtinimo“. Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/12f3fd202cb711ecad73e69048767e8c>.
8. Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijos bendrojo priėmimo organizavimo sistema (LAMA BPO). 2021 m. Bendrojo priėmimo į Lietuvos aukštąsias mokyklas apžvalga. Projektas Nr. 09.3.2-ESFA-V-710-01-0003 „Bendrojo priėmimo į aukštąsias mokyklas sistemos plėtojimas“. Prieiga internete: <https://lamabpo.lt/wp-content/uploads/2021/09/2021-m.-bendrojo-priemimo-rezultatu-apzvalga-1.pdf>.
9. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. rugpjūčio 27 d. įsakymas Nr. V-923 „Dėl psichologijos studijų krypties aprašo patvirtinimo“. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/d6d00be04cf711e5a4ad9dd3e7d17706>.
10. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. liepos 22 d. įsakymas Nr. ISAK-1548 „Dėl mokyklos psichologo bendrųjų pareiginių nuostatų“. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.260357>.
11. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. lapkričio 2 d. įsakymas Nr. V-951 „Dėl mokyklos socialinio pedagogo pavyzdinio pareigybės aprašo patvirtinimo“. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/0a41f940a20911e68987e8320e9a5185>.
12. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2010 m. sausio 8 d. įsakymas Nr. V-54 „Dėl pedagogų rengimo reglamento patvirtinimo“. Galiojanti suvestinė redakcija (nuo 2020 m. rugsėjo 22 d.). Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.364217/rgZxpMwdMP>.
13. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2011 m. liepos 8 d. įsakymas Nr. V-1228 „Dėl specialiosios pedagoginės pagalbos asmeniui iki 21 metų teikimo ir kvalifikacinių reikalavimų nustatymo šios pagalbos teikėjams tvarkos aprašo patvirtinimo“. Galiojanti suvestinė redakcija (nuo 2020 m. rugpjūčio 4 d.). Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.403927/asr>.
14. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2014 m. rugpjūčio 29 d. įsakymas Nr. V-774 „Dėl reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo patvirtinimo“. Galiojanti suvestinė redakcija (nuo 2022 m. kovo 30 d.). Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/7367f7d02fbf11e4b487eaabe28831e8/asr>.

15. Viešosios politikos ir vadybos instituto (PPMI) atlikto „Numatomų struktūrinių pokyčių poveikio pedagogų rengimui vertinimo tyrimo“ rezultatų pristatymas, 2021 m. kovo 29 d. Prieiga internete: <https://www.nsa.smm.lt/2021/05/28/numatomu-strukturiniu-pokyciu-poveikio-pedagogu-rengimui-vertinimo-tyrimo-pristatymas/>.
16. Vyriausybės strateginės analizės centras (STRATA), 2021. Pedagogų poreikio prognozavimas. Rezultatų apžvalga (parengė B. Leiputė, P. Skirkevičius, M. Kriaučiūnas). Prieiga internete: <https://strata.gov.lt/images/tyrimai/2021-metai/20210318-pedagogu-poreikio-prognozavimas-rezultatu-apzvalga.pdf>.
17. Sundqvist, Christel and Hannås, Bjørg Mari, 2020. Same vision – different approaches? Special needs education in light of inclusion in Finland and Norway, European Journal of Special Needs Education, DOI: 10.1080/08856257.2020.1786911.
18. Šapelytė O., Ališauskas A., Ališauskienė S., Melienė R., Miltenienė L., Ruplienė D. Lietuvos pedagoginės psichologinės pagalbos teikimo modelio ekspertinis vertinimas. ŠMSM, NŠA, 2021.
19. Takala, M. Nordmark, M., Allard, K., 2019. A comparison of university curriculum in special teacher education in Finland and Sweden. Nordic Journal of Comparative and International Education 3 (2): 20–36. doi:org/10.7577/njcie.2659.
20. UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization). Policy Paper 43, Inclusive teaching: Preparing all teachers to teach all students. October, 2020. Prieiga internete: <https://teachertaskforce.org/sites/default/files/2020-10/374447eng.pdf>.

ŠVIETIMO PROBLEMOS ANALIZĖ – Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos leidinių serija, skirta politikams, savivaldybių švietimo padalinių specialistams, mokyklos bendruomenei ir plačiajai visuomenei, nušviečianti kylančias ir sprendžiamas švietimo problemas. Leidiniai skelbiami internete: <https://smsm.lrv.lt/lt/teisine-informacija-1/ti-tyrimai-ir-analizes/ti-leidiniai-svietimo-problemos-analize/>; <https://www.nsa.smm.lt/bendruju-reikalu-departamentas/leidiniai/naujaisi/>; <https://www.nsa.smm.lt/stebesenos-ir-vertinimo-departamentas/svietimo-politikos-analize/tyrimai-ir-analizes/>.

Pasiūlymus, pastabas, komentarus prašome siųsti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Strateginių programų skyriaus vedėjui Ričardui Ališauskui (el. p. Ricardas.Alisauskas@smsm.lt). Autorius, norinčius publikuoti savo parengtas analizes, prašome kreiptis į Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Strateginių programų skyriaus vyriausiąją specialistę Eveliną Raudytę-Lipeikienę (el. p. Evelina.Raudyte-Lipeikiene@smsm.lt, tel. +370 687 96177).

Analizę parengė dr. Svajonė Mikėnė, Nacionalinės švietimo agentūros Stebėsenos ir vertinimo departamento Švietimo politikos analizės ir tyrimų skyriaus analitikė.

Konsultavo: **Teresa Aidukienė**, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Mokymosi visą gyvenimą departamento Pedagogų veiklos skyriaus vyriausioji specialistė; **Gražina Šeibokienė**, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Švietimo pagalbos skyriaus vedėja; **Kristina Valantinienė**, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Švietimo pagalbos skyriaus vyriausioji specialistė; **Audronė Razmantienė**, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Pedagogų skyriaus patarėja; **Lina Palačionienė**, Nacionalinės švietimo agentūros Įtraukties plėtros skyriaus vedėja.

Pagalbos mokiniui specialistų rengimas ir funkcijos: Lietuvos ir užsienio patirtis

Redaktorė *Kristina Rozenbergaitė*
Maketavo *Valdas Daraškevičius*

2022-04-12.

Išleido Nacionalinės švietimo agentūros Bendrųjų reikalų departamento Aprūpinimo ir leidybos skyrius, K. Kalinausko g. 7, LT-03107 Vilnius